

Vranar Krešimir, dipl. oec.

Evidentiranje obračunskih plaćanja kod obrtnika

U uvjetima gospodarske krize i smanjene likvidnosti obračunska plaćanja kod poduzetnika osobito su aktualna. Najčešći oblici obračunskih plaćanja su kompenzacija i cesija. U svim oblicima obračunskih plaćanja mogu biti uključeni i obrtnici – obveznici poreza na dohodak i to uz uvjet ako na računu za redovno poslovanje nemaju evidentirane nenamirene dospjele obveze.

U članku autor na primjerima pojašnjava obračunska plaćanja u koja su uključeni obrtnici i evidentiranje obračunskih plaćanja u njihovim poslovnim knjigama.

Fizičke osobe - porezni obveznici koji obavljaju samostalnu djelatnost dužni su utvrđivati dohodak na temelju podataka iz poslovnih knjiga i evidencija. Dohodak od samostalnih djelatnosti je razlika između poslovnih primitaka i poslovnih izdataka nastalih u poreznom razdoblju¹.

Samostalne djelatnosti su:

- obrt i s obrtom izjednačenim djelatnostima (obrtničkim djelatnostima), u smislu odredbi čl. 18. st. 1. toč. 1. i 2. Zakona,
- djelatnosti slobodnih zanimanja u smislu odredbi čl. 18. st. 2. toč. 1. - 4. Zakona,
- djelatnost poljoprivrede i šumarstva obuhvaća korištenje prirodnih bogatstava zemlje i prodaju, odnosno zamjenu od tih djelatnosti dobivenih proizvoda u neprerađenom stanju. Fizičke osobe su po osnovi djelatnosti poljoprivrede i šumarstva obveznici poreza na dohodak, ako su po toj osnovi obveznici PDV-a prema posebnom zakonu, ako po toj osnovi u poreznom razdoblju ostvare ukupni godišnji primitak veći od 35% iznosa propisanog za obvezni ulazak u sustav PDV-a (sada to je iznos od 80.500,00 kn = 230.000,00 kn x 35%) prema Zakonu o porezu na dodanu vrijednost² te ako ostvaruju poticaje na način i pod uvjetima propisanim posebnim zakonima.

Temeljno načelo evidentiranja poslovnih primitaka odnosno poslovnih izdataka u Knjizi primitaka i izdataka³ jest **načelo blagajne**, tj. primici i izdaci od poslovnih događaja utvrđuju se tek nakon primljenih uplata odnosno obavljenih isplata (čl. 12. st. 4. Zakona). Ako priljevi odnosno odljevi nisu obavljeni u novcu već u drugim dobrima, treba ih utvrđivati na način propisan za primitke i izdatke u novcu.

Plaćanja između fizičkih i pravnih osoba obavljaju se bezgotovinskim, gotovinskim i obračunskim putem.

Obračunsko plaćanje je namira međusobnih novčanih obveza i potraživanja između sudionika platnog prometa **bez uporabe novca**.

Obračunsko plaćanje obavlja se:

- kompenzacijom (prijebojem)
- cesijom
- asignacijom
- preuzimanjem duga te
- drugim oblicima međusobnih namira potraživanja i obveza.

ističemo...

Poslovni subjekt ne može obavljati obračunsko plaćanje ako na računu za redovno poslovanje ima evidentirane nenamirene dospjele obveze⁴.

1 Čl. 19. st. 1. Zakona o porezu na dohodak (Nar. nov.; br. 177/04 - 83/14 – Odluka USRH; u nastavku Zakon).

2 Zakon o porezu na dodanu vrijednost (Nar. nov., br. 73/13 - 153/13 – Rješenje USRH; u nastavku Zakon o PDV-u)

3 U nastavku: Obrazac KPI.

4 Čl. 14. st. 2. Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima (Nar. nov., br. 91/10 i 112/12)

Dakle, svaki obrtnik ili slobodno zanimanje ako na svom žiro računu kod banke ima evidentirane nenamirene dospjele obveze, **ne može obavljati obračunsko plaćanje**, u suprotnom, prijeti mu kazna za prekršaj.

U nastavku potanje pišemo o obračunskim plaćanjima i evidentiranju poslovnih promjena u svezi obračunskih plaćanja u poslovnim knjigama obrtnika.

1. Poslovni primici i izdaci

Poslovni primici su sva dobra (novac, stvari, materijalna prava, usluge i drugo) koja su poreznom obvezniku u okviru njegove samostalne djelatnosti pritekla u poreznom razdoblju (čl. 20. st. 1. Zakona). Smatra se da su dobra, a time i primici naplaćeni kad porezni obveznik njima može raspolagati. Poslovni primici utvrđuju se prema tržišnoj vrijednosti.

Nastanak ili dospijee potraživanja od prodane robe ili obavljenih usluga **ne smatra** se još primitkom, već ta **potraživanja postaju primici** u trenutku naplate primjenom načela blagajne.

Poslovnim izdacima smatraju se svi odljevi dobara poreznog obveznika tijekom poreznog razdoblja u cilju stjecanja, osiguranja i očuvanja poslovnih primitaka (čl. 21. st. 1. Zakona i čl. 25. st. 1. Pravilnika o porezu na dohodak⁵). Smatra se da je došlo od odljeva dobara, a samim time i do nastanka izdataka kad porezni obveznik s njima više ne može raspolagati. U **poslovne izdatke** poreznih obveznika, koji obavljaju samostalnu djelatnost iz čl. 18. st. 1., 2. i 3. Zakona, ulaze samo oni izdaci koji su **neposredno** vezani za obavljanje djelatnosti.

Dakle, između izdataka i primitaka mora postojati međuzavisnost, što znači da se učinjeni izdatak treba odraziti na ostvarivanje (povećanje) tekućih ili budućih primitaka (čl. 25. st. 2. Pravilnika).

Ako odljevi nisu obavljeni u novcu već u drugim dobrima, treba ih utvrditi na način propisan za izdatke u novcu.

Nastale ili dospjele obveze za kupljenu robu i obavljene usluge nisu izdaci već **izdaci nastaju u trenutku plaćanja tih obveza** (čl. 8. st. 11. Pravilnika).

ističemo...

Za fizičke osobe - porezne obveznike koji obavljaju samostalnu djelatnost, kod prijebaja, asignacije, cesije i preuzimanja duga, **trenutkom naplate** smatra se **trenutak kada su se stekli propisani uvjeti** tj. kada su potpisani odgovarajući ugovori ili druge isprave.

2. Obračunska plaćanja

Obračunskim plaćanjima smatraju se prijebaj, asignacija, cesija i preuzimanje duga. U nastavku pojašnjavamo ova obračunska plaćanja te dajemo primjere evidentiranja poslovnih promjena u poslovnim knjigama obrtnika koji su obveznici PDV-a.

2.1. Kompenzacija (prijebaj)

Kod prijebaja (kompenzacije) dolazi do međusobnog prebijanja (obračunavanja) potraživanja između istog vjerovnika i dužnika. Dakle, prijebaj je takav oblik obračunskog plaćanja kojim se obveza podmiruje prebijanjem potraživanja, koje dužnik ima prema vjerovniku, s potraživanjem kojeg vjerovnik ima prema dužniku.

Za pravovaljanost kompenzacije propisani su opći **uvjeti za valjanost prijebaja**, a to su:

- uzajamnost potraživanja (koja postoji kada svaka strana u prijebaju ujedno potražuje i duguje),
- istovrsnost potraživanja (tj. da oba potraživanja glase na novac ili druge zamjenjive stvari iste vrste i kakvoće),
- dospelost oba potraživanja u trenutku prijebaja (navedeno znači da se dospjelo potraživanje ne može prebijati s nedospjelim).

Da bi uopće došlo do prijebaja (kompenzacije) potrebno je **da jedna strana izjavi drugoj strani da obavlja prijebaj**. Izjava o provođenju prijebaja mora obvezno biti **u pisanom obliku**, i to npr. u obliku ugovora o prijebaju ili u obliku izjave o prijebaju. Davanjem pisane izjave o prijebaju jedne strane drugoj i dostavljanjem jednog primjerka osobi s kojom se prebijaju međusobna potraživanja i obveze **smatra se da je prijebaj nastao**, jasno uz uvjet da su međusobna potraživanja i obveze dospjele.

U svezi prijebaja bitno je skrenuti pozornost i na sljedeće:

- prijebaj može biti bilateralan ili multilateralan,
- kod jednostavnog prijebaja na temelju pisane izjave o prijebaju jedne strane **nije potrebna suglasnost druge strane** koja sudjeluje u prijebaju,
- prijebajem se uvijek namiruju iznos obveza do iznosa **manjeg** potraživanja odnosno dugovanja. Eventualne nepodmirene razlike dugovanja odnosno potraživanja podmiruju se na drugi način (npr. plaćanjem) koji su dogovorili učesnici u prijebaju,
- svaki od sudionika može kompenzirati više svojih obveza, s time da kod ugovorne kompenzacije može se ugovoriti način i redoslijed kompenziranja između više postojećih potraživanja i obveza.

Shematski prikaz bilateralne kompenzacije izgledao bi ovako:

- A potražuje od B 10.000,00 kn,
- B potražuje od A 35.000,00 kn.

Prebija se iznos od 10.000,00 kn te se zatvaraju potraživanja i obveze između A i B za iznos od 10.000,00 kn.

Shematski prikaz multilateralne kompenzacije izgledao bi ovako:

- A potražuje od B 10.000,00 kn,
- B potražuje od C 20.000,00 kn,
- C potražuje od D 5.000,00 kn,
- D potražuje od A 25.000,00 kn.

Prebija se iznos od 5.000,00 kn.

Po obuhvatnosti razlikujemo:

- **potpunu kompenzaciju**, kada su kompenzirani iznosi jednaki te nema nikakvog ostatka kompenziranih iznosa i
- **djelomičnu kompenzaciju**, kada kompenzirani iznosi nisu jednaki te se ista obavlja do nižeg iznosa.

Po pravnom obliku razlikujemo:

- ugovornu kompenzaciju
- jednostranu kompenzaciju
- zakonsku kompenzaciju i
- sudsku kompenzaciju.

Pravila o općim uvjetima, izjavi, učincima, slučajevima kada je kompenzacija zakonski isključena i dr. propisano je čl. 195. – 202. Zakona o obveznim odnosima⁶.

⁵ Pravilnik o porezu na dohodak (Nar. nov., br. 95/05 - 160/13; u nastavku: Pravilnik)

⁶ Zakon o obveznim odnosima (Nar. nov., br. 35/05 - 125/11; u nastavku: ZOO)

ističemo...

Dakle, prijebaj (kompenzacija) može se obaviti na osnovi izjave jedne strane ili na osnovi zaključenog ugovora.

Obrtnici i slobodna zanimanja, koji su obveznici poreza na dohodak i obveznici PDV-a, na temelju provedenog prijebaja u Obrascu KPI evidentiraju primitke u stupcu 7, u stupcu 8 PDV u primicima te ukupni primitak u stupcu 9 i istodobno iznose izdataka u stupcu 12, pretporez sadržan u izdacima u stupcu 13 i u stupcu 15 porezno dopustivi izdatak.

ističemo...

Obrtnici i slobodna zanimanja, koji su samo obveznici poreza na dohodak, u Obrascu KPI na temelju provedenog prijebaja evidentiraju iznose primitaka u stupcu 7 i 9, te istodobno izdatke u stupcu 12 i 15.

Ako obrtnik ili slobodno zanimanje obavlja prijebaj sa svojim dobavljačem za dospjelu obvezu za nabavu dugotrajne imovine, u Obrascu KPI **ne evidentiraju** se iznosi u stupcima vezano za izdatke, budući da se ulaganja u dugotrajnu imovinu ne smatraju poslovnim izdatkom, već se nabavljena dugotrajna imovina putem kompenzacije evidentira u Obrascu DI.

Primjer 1. - Evidentiranje naplate/plaćanja prijebajem

Obrtnik A.A. je 2.9.14. izdao račun s oznakom R-2 za obavljene usluge obrtniku B.B. na iznos od 10.000,00 kn (8.000,00 kn + 2.000,00 kn 25% PDV-a). Obrtnik B.B. isporučio je obrtniku A.A. materijal te mu je izdao dana 4.9.14. račun s oznakom R-2 na iznos od 12.500,00 kn (10.000,00 kn + 2.500,00 kn 25% PDV).

Potraživanje obrtnika A.A. na 10.000,00 kn, a i potraživanje obrtnika B.B. na 12.500,00 kn, su dospjela. Obrtnik A.A. je 16.9.14. sastavio pisanu izjavu da obavlja prijebaj s obrtnikom B.B. svoga potraživanja u iznosu od 10.000,00 kn, sa svojom obvezom prema obrtniku B.B. Obrtnik A.A. je u izjavi o prijebaju na 10.000,00 kn naveo da će razliku od 2.500,00 kn podmiriti obrtniku B.B. najkasnije do početka studenog 2014.

Obrtnik A.A. potpisani primjerak izjave o prijebaju (kompenzaciji) je 16.9.14. poslao poštom s povratnicom obrtniku B.B.

Na temelju izjave o prijebaju od 16.9.14. obrtnik A.A. i obrtnik B.B. evidentirali su poslovne promjene u svojim poslovnim knjigama kako slijedi:

Obrtnik A.A.:

- Obrazac I-RA: izdani račun od 2.9.14. na iznos od 10.000,00 kn u stupcu 6 (10.000,00 kn), stupcu 21 (8.000,00 kn) i stupcu 22 (2.000,00 kn), a u posebnom stupcu upisao je datum 16.9.14. – prijebaj.
- Obrazac U-RA: primljeni račun od 4.9.14. na iznos od 12.500,00 kn, u stupcu 8 (10.000,00 kn), u stupcu 9 (12.500,00 kn), stupcu 10 (2.500,00 kn), stupcu 15 (2.000,00 kn) i stupcu 16 (500,00 kn), a u posebnom stupcu upisao je datum 16.9.14. – prijebaj u iznosu 10.000,00 kn.

Kada obrtnik A.A. plati razliku od 2.500,00 kn (12.500,00 kn – 10.000,00 kn), u Obrascu U-RA u stupcu 16 stornirat će iznos od 500,00 kn i plaćeni iznos od 500,00 kn upisat će u stupac 15, a u posebnom stupcu upisat će datum plaćanja sa žiro račun u iznosu od 2.500,00 kn.

Naime, obrtnik ostvaruje pravo na pretporez tek plaćanjem razlike računa.

U slučaju da obrtnik A.A. razliku od 2.500,00 kn (12.500,00 kn – 10.000,00 kn) plati do kraja rujna 2014. u Obrascu U-RA proveo bi sljedeća evidentiranja poslovnih promjena: u stupcu 8 (10.000,00 kn), u stupcu 9 (12.500,00 kn), stupcu 10 (2.500,00 kn) i stupcu 15 (2.500,00 kn), a u posebnom stupcu upisao bi datum 16.9.14. – prijebaj u iznosu 10.000,00 kn i datum doznake na žiro račun u iznosu od 2.500,00 kn.

- Obrazac KPI: primitak s osnove naplate prijebajem (od 16.9.14.) po računu od 2.9.14. ispostavljen obrtniku B.B.: stupac 7: 10.000,00 kn, stupac 8: 2.000,00 kn i stupac 9: 8.000,00 kn te istodobno evidentira i izdatak s osnove djelomičnog podmirenja obveze prijebajem (od 16.9.14.) po primljenom računu od 4.9.14. od obrtnika B.B.: stupac 12: 10.000,00 kn, stupac 13: 2.000,00 kn i stupac 15: 8.000,00 kn.

Kada obrtnik A.A. plati razliku od 2.500,00 kn (12.500,00 kn – 10.000,00 kn) obrtniku B.B., evidentirat će je kao izdatak u Obrascu KPI u stupcima 11 (2.500,00 kn), 13 (500,00 kn) i 15 (2.000,00 kn).

Obrtnik B.B.:

- Obrazac I-RA: izdani račun od 4.9.14. na iznos od 12.500,00 kn u stupcu 6 (12.500,00 kn), stupcu 21 (10.000,00 kn) i stupcu 22 (2.500,00 kn), a u posebnom stupcu upisao je datum 16.9.14. – prijebaj u iznosu od 10.000,00 kn.

Kada obrtnik B.B. naplati razliku po računu od 2.500,00 kn u posebnom stupcu upisat će datum naplate i iznos od 2.500,00 kn te mu tada nastaje porezna obveza od 500,00 kn (2.500,00 kn x 20,0% PDV – preračunata stopa).

- Obrazac U-RA: primljeni račun od 2.9.14. na iznos od 10.000,00 kn, u stupcu 8 (8.000,00 kn), u stupcu 9 (10.000,00 kn), stupcu 10 (2.000,00 kn) i stupcu 15 (2.000,00 kn), a u posebnom stupcu upisao je datum 16.9.14. – prijebaj u iznosu 10.000,00 kn.
- Obrazac KPI: primitak s osnove naplate prijebajem od obrtnika A.A. po računu od 4.9.14.: stupac 7: 10.000,00 kn, stupac 8: 2.000,00 kn i stupac 9: 8.000,00 kn, te istodobno evidentira i izdatak s osnove podmirenja obveze prijebajem po računu od 2.9.14. od obrtnika A.A.: stupac 12: 10.000,00 kn, stupac 13: 2.000,00 kn i stupac 15: 8.000,00 kn.

Kada obrtnik B.B. naplati razliku od 2.500,00 kn (12.500,00 kn – 10.000,00 kn) od obrtnika A.A., evidentirat će je kao primitak u Obrascu KPI u stupcima 6 (2.500,00 kn), 8 (500,00 kn) i 9 (2.000,00 kn).

Kod prijebaja (kompenzacije) **uvijek** se namiruju iznos obveze do iznosa **manjeg** potraživanja odnosno dugovanja.

U nastavku dajemo primjer mogućeg izgleda izjave o jednostranom prijebaju, kao vrsti prijebaja koji je najčešći u praksi.

Objavite svoje financijske izvještaje u RiPup-u

Cijena: 980,00 kn + PDV
Tel.: 01 / 49 21 737

Primjer 2. Izjava o prijeboju (jednostrani prijeboj)

Obrt „Dobro došli“ vlasnik K.V.
Zagreba, Obrtnička 12,
OIB: 23232323441.

„Trgovac“ d.o.o.
Zagreb, Trgovačka 19
OIB: 12121212129

Izjava o prijeboju

Na temelju odredbe čl. 196. Zakona o obveznim odnosima (Nar. nov., br. 35/05 - 125/11), dajemo izjavu da obavljamo prijeboj sljedećih međusobno dospjelih i nenaplaćenih tražbina i to:

Naše tražbine:

1.	Račun broj 120 – R1 – 1 od 4.8.2014. dospio dana 4.9.2014. na iznos od	12.500,00 kn
2.	Račun broj 129 – R1 – 1 od 11.8.2014. dospio dana 11.9.2014. na iznos od	24.500,00 kn
Ukupno		37.000,00 kn

Vaše tražbine:

1.	Račun broj 1515 – T1 – 1 od 16.8.2014. dospio dana 16.9.2014. na iznos od	36.000,00 kn

Saldo naših i vaših tražbina iznosi 1.000,00 kn (slovima: tisućunka i nula lipa) u našu korist, pa ćemo izvršiti prijeboj u visini vaše tražbine od 36.000,00 kn kao manjeg iznosa. Preostali iznos od 1.000,00 kn molimo platite na naš žiro račun u skladu s uvjetima navedenim u našim računima.

Predlažemo da svojim potpisom i pečatom potvrdite prihvatanje ove izjave o prijeboju te molimo da nam jedan primjerak vratite na našu adresu. Ako to ne učinite u roku od 3 (slovima: tri) dana, smatrat ćemo da se niste suglasili i provest ćemo jednostrani prijeboj u skladu sa zakonom.

U Zagrebu, 20.9.2014.

Obrt „Dobro došli“ vlasnik K.V.
Zagreb, Obrtnička 12
OIB: 23232323441
Vlastoručni potpis i pečat

Prihvatanje izjave o prijeboju

Prihvaćamo ovu izjavu o prijeboju.

U Zagrebu, 22.9.2014.

Trgovac“ d.o.o.
Zagreb, Trgovačka 19
OIB: 12121212129
Vlastoručni potpis odgovorne osobe i pečat

2.2. Cesija (ustupanje) potraživanja

Problematiku ustupanja potraživanja cesijom propisuju čl. 80. do 89. ZOO-a. ZOO propisuje više oblika cesije, polazeći od pretpostavljene namjere ugovornih strana i svrhe koja se cesijom želi postići. Najčešći oblik cesije u svakodnevnoj praksi je **redovno ustupanje potraživanja**.

www.racunovodstvo-porezi.hr

ističemo...

Cesija je pravo vjerovnika da svoje **potraživanje prenese** tj. **ustupi** drugom vjerovniku. Dakle, kod cesije je riječ o **promjeni vjerovnika**. Oblik ugovora o cesiji nije zakonski propisan, no u svakodnevnom poslovanju najčešće se upotrebljuje pisani ugovor o cesiji.

U ugovoru o cesiji, čiji je predmet prijenos (ustupanje) potraživanja, javljaju se tri osobe (bilo pravne osobe, bilo fizičke osobe ili čak i građanin) i to:

- dosadašnji vjerovnik ili **cedent**,
- dužnik ili **cesus**. Cesus kod ustupanja potraživanja ostaje isti, on nije ugovorna strana i za cesiju **nije potreban njegov pisani pristanak**,
- novi vjerovnik ili **cesionar**.

Shematski prikaz cesije izgledao bi ovako:

- A potražuje od B 10.000,00 kn,
- A prenosi tražbinu od 10.000,00 kn na C,
- C potražuje 10.000,00 kn od B,
- B plaća C 10.000,00 kn.

Prestaje obveza B prema A za 10.000,00 kn i prestaje obveza A prema C.

Dakle, ugovor o cesiji zaključuje se između dosadašnjeg i novog vjerovnika, a položaj **dužnika (cesusa) se ne mijenja** jer on prema novom vjerovniku ima istu obvezu kakvu je imao i prema cedentu tj. dosadašnjem vjerovniku. Ustupanjem potraživanja **ne mijenja se potraživanje** koje se ustupa, nego samo **vjerovnik**. Ugovor o cesiji je zaključen kada ga potpišu cedent i cesionar. O zaključenom ugovoru o cesiji dosadašnji vjerovnik **obavezan je pismeno izvijestiti dužnika** kako bi on znao kome mora podmiriti svoju obvezu. U svakodnevnom poslovanju uobičajeno je da se jedan primjerak potpisane cesije dostavi cesusu (dužniku).

Trenutkom ustupanja potraživanja, na primatelja prelaze i sporedna prava (npr. pravo prvenstva naplate, založno pravo, pravo na kamatu, pravo na ugovornu kaznu i sl.).

Obrtnik ili slobodno zanimanje u cesiji se može pojaviti i kao cedent i kao cesus, i kao cesionar, (jasno ne odjednom u istoj cesiji), a o tome će ovisiti i način evidentiranja poslovnih promjena u poslovnim knjigama.

Razlikujemo dvije vrste redovnog ustupanja potraživanja i to:

- **naplatno** kod kojeg ustupitelj (cedent) odgovara za objektivno postojanje potraživanja, a za naplativost potraživanja odgovara samo ako je tako bilo ugovoreno, ali samo do visine potraživanja primljenog od dužnika i
- **nenaplatno** kod kojeg ustupitelj ne jamči za objektivno postojanje potraživanja ili njegovu naplativost.

Obrtnik, obveznik poreza na dohodak i obveznik PDV-a, ako je u cesiji dosadašnji vjerovnik (**cedent**), cesijom namiruje svoje potraživanje od cesusa i istodobno podmiruje svoju obvezu prema novom vjerovniku. U Obrascu KPI evidentira primitke u stupcima 7, 8 i 9, te istodobno i izdatke u stupcima 12, 13 i 15.

Obrtnik, koji je samo obveznik poreza na dohodak, ako se u cesiji javlja kao cedent, u Obrascu KPI upisuje primitke u stupce 7 i 9, te istodobno i izdatke u stupce 12 i 15.

ističemo...

Obrtnik, obveznik poreza na dohodak i obveznik PDV-a, ako se u cesiji javlja kao **dužnik** (cesus), plaćanje svoje obveze evidentira u Obrascu KPI u stupcima 11, 13 i 15.

Obrtnik, koji je samo obveznik poreza na dohodak, ako se u cesiji javlja kao dužnik, plaćenu obvezu upisuje u stupce 11 i 15 Obrasca KPI.

Obrtnik, obveznik poreza na dohodak i PDV –a, ako je u cesiji **novi vjerovnik (cesionar)**, tek naplatom potraživanja od cesusa (dužnika) evidentira u Obrascu KPI poslovne primitke u stupcima 6, 8 i 9.

Obrtnik, koji je samo obveznik poreza na dohodak, naplaćeno potraživanje kao cesionar u Obrascu KPI evidentira u stupcima 6 i 9.

Temeljem ugovora o cesiji, obveza cedenta prema cesionaru prestaje u trenutku zaključenja ugovora o cesiji i to **samo do visine ustupljenog potraživanja**.

Uz redovno ustupanje potraživanja (čl. 88. i 89. ZOO-a) propisuju i neke posebne slučajeve ustupanja potraživanja (npr. ustupanje potraživanja umjesto ispunjenja duga, ustupanje potraživanja zbog naplate duga, ustupanje potraživanja radi osiguranja).

Primjer 3. Evidentiranje naplate/plaćanja cesijom

Obrtnik D.D. je 16.9.14. izdao račun s oznakom R-2 za obavljenu uslugu obrtniku G.G. na iznos od 25.000,00 kn (20.000,00 kn + 5.000,00 kn 25% PDV).

Obrtnik D.D. primio je od obrtnika K.K. dana 19.9.14. račun s oznakom R-2 za isporučeni materijal na iznos od 62.500,00 kn (50.000,00 kn + 12.500,00 kn 25% PDV).

Dana 25.9.14. obrtnici D.D. i K.K. zaključili su ugovor o cesiji na iznos od kn 25.000,00 kn. Obrtnik D.D. jedan primjerak ugovora o cesiji poslao je preporučeno poštom svom dužniku obrtniku G.G., kako bi ga izvijestio da iznos od 25.000,00 kn uplati na žiro račun obrtnika K.K., a ne njemu.

Dakle, u zaključenom ugovoru o cesiji obrtnik D.D. je cedent, obrtnik G.G. ostaje i dalje dužnik ili cesus, a novi vjerovnik ili cesionar je obrtnik K.K.

U ugovoru o cesiji obrtnik D.D. obvezao se obrtniku K.K. da će razliku po računu za isporučeni materijal u iznosu od 37.500,00 kn (62.500,00 kn - 25.000,00 kn) platiti najkasnije do sredine studenog 2014.

Obrtnik G.G., kao cesus, doznačio je 27.9.14. na žiro račun novog vjerovnika – obrtnika K.K. iznos od 25.000,00 kn.

Na temelju ugovora o cesiji od 25.9.14. i obavljene doznake, obrtnik D.D., obrtnik G.G. i obrtnik K.K. evidentirali su poslovne promjene u svojim poslovnim knjigama kako slijedi:

Obrtnik D.D. – dosadašnji vjerovnik ili cedent:

a) **Obrazac I-RA:** izdani račun od 16.9.14. obrtniku G.G. na iznos od 25.000,00 kn u stupcu 6 (25.000,00 kn), stupcu 21 (20.000,00 kn) i stupcu 22 (5.000,00 kn), a u posebnom stupcu upisao je datum 25.9.14. – cesija u iznosu od 25.000,00 kn.

b) **Obrazac U-RA:** primljeni račun od obrtnika K.K. od 19.9.14. na iznos od 62.500,00 kn, u stupcu 8 (50.000,00 kn), u stupcu 9 (62.500,00 kn), stupcu 10 (12.500,00 kn), stupcu 15 (5.000,00 kn) i stupcu 16 (7.500,00 kn = 30.000,00 kn x 25,00% PDV), a u posebnom stupcu upisao je datum 25.9.14. – cesija u iznosu 25.000,00 kn.

Kada obrtnik D.D. plati obrtniku K.K. razliku od 37.500,00 kn (62.500,00 kn - 25.000,00 kn), u Obrascu U-RA u stupcu 16 stornirat će iznos od 7.500,00 kn (37.500,00 kn x 20,00%

PDV) i iznos od 7.500,00 kn upisat će u stupac 15, a u posebnom stupcu upisat će datum plaćanja sa žiro račun u iznosu od 37.500,00 kn.

Naime, obrtnik ostvaruje pravo na pretporez tek plaćanjem računa, a kada plati razliku od 37.500,00 kn ostvarit će i pravo na pretporez u iznosu od 7.500,00 kn.

U slučaju da obrtnik D.D. razliku od 37.500,00 kn (62.500,00 kn - 25.000,00 kn) plati do kraja rujna 2014. u Obrascu U-RA proveo bi sljedeća evidentiranja poslovnih promjena iznosa od 62.500,00 kn, u stupcu 8 (50.000,00 kn), u stupcu 9 (62.500,00 kn), stupcu 10 (12.500,00 kn) i stupcu 15 (12.500,00 kn), a u posebnom stupcu upisao bi datum 25.9.14. – cesija u iznosu 25.000,00 kn i datum doznake na žiro račun u iznosu od 37.500,00 kn.

c) **Obrazac KPI:** primitak s osnove naplate računa cesijom od 25.9.14. s obrtnikom K.K., a za račun od 16.9.14. ispostavljen obrtniku G.G.: stupac 7: 25.000,00 kn, stupac 8: 5.000,00 kn i stupac 9: 20.000,00 kn te istodobno evidentira i izdatak s osnove djelomičnog podmirenja računa cesijom od 25.9.14. s obrtnikom K.K., a za račun od 19.9.14. primljen od obrtnika K.K.: stupac 12: 25.000,00 kn, stupac 13: 5.000,00 kn i stupac 15: 20.000,00 kn.

Kada obrtnik D.D. plati sa žiro računa obrtniku K.K. razliku od 37.500,00 kn (62.500,00 kn - 25.000,00 kn), evidentirat će je kao izdatak u Obrascu KPI u stupcima 11 (37.500,00 kn), 13 (7.500,00 kn) i 15 (30.000,00 kn).

Obrtnik G.G. – dužnik ili cesus:

a) **Obrazac U-RA:** primljeni račun od obrtnika D.D. od 16.9.14. na iznos od 25.000,00 kn, u stupcu 8 (20.000,00 kn), u stupcu 9 (25.000,00 kn), stupcu 10 (5.000,00 kn) i stupcu 15 (5.000,00 kn), a u posebnom stupcu upisao je datum 27.9.14. – doznaka (cesija od 25.9.14.) obrtniku K.K. u iznosu 25.000,00 kn.

b) **Obrazac KPI:** izdatak temeljem doznake od 27.9.14., po cesiji od 25.9.14. obrtniku K.K. (po računu od 16.9.14. primljenog od obrtnika D.D.): stupac 11: 25.000,00 kn, stupac 13: 5.000,00 kn i stupac 15: 20.000,00 kn.

Obrtnik K.K. – novi vjerovnik ili cesionar:

a) **Obrazac I-RA:** izdani račun od 19.9.14. obrtniku D.D. na iznos od 62.500,00 kn u stupcu 6 (62.500,00 kn), stupcu 21 (50.000,00 kn) i stupcu 22 (12.500,00 kn), a u posebnom stupcu upisao je cesija od 25.9.14. (doznaka G.G. od 27.9.13. u iznosu od 25.000,00 kn). U ovom slučaju za obrtnika K.K. obveza PDV-a iznosi 5.000,00 kn (25.000,00 kn x 20,00% PDV).

Naime, obrtnik K.K. **obvezu PDV-a utvrđuje po načelu blagajne** te kada obrtnik D.D. plati obrtniku K.K. razliku od 37.500,00 kn (62.500,00 kn - 25.000,00 kn), nastat će obveza PDV-a u iznosu od 7.500,00 kn, a u posebnom stupcu Obrasca I-RA upisat će datum naplate na žiro račun u iznos od 37.500,00 kn.

b) **Obrazac KPI:** primitak za naplatu na žiro račun (27.9.14.) od cesusa po ugovoru o cesiji s obrtnikom D.D. od 25.9.14.: stupca: 6: 25.000,00 kn, stupac 8: 5.000,00 kn i stupac: 9: 20.000,00 kn. Kada obrtnik D.D. plati obrtniku K.K. razliku od 37.500,00 kn (62.500,00 kn - 25.000,00 kn), evidentirat će je kao primitak u Obrascu KPI u stupcima 6 (37.500,00 kn), 8 (7.500,00 kn) i 9 (30.000,00 kn).

U nastavku dajemo primjer mogućeg izgleda ugovora o ustupanju tražbine – cesiji.

Primjer 4. Ugovor o ustupanju tražbine – cesija

Na temelju odredbi Zakona o obveznim odnosima (Nar. nov., br. 35/05 - 125/11), „Graditelj“ d.o.o. iz Zagreba, Građevinska 6, OIB: 66778855442, zastupan po direktoru Juri Juriću (u daljnjem tekstu: **cedent – ustupitelj**)

i

Obrt „Niskogradnja“ vlasnik Mirko Zidar iz Samobora, Vrtna 20, OIB: 44455566688 (u daljnjem tekstu: **cesionar – primatelj**) zaključili su u Zagrebu dana 12.9.2014.

Ugovor o ustupanju tražbine
Članak 1.

Ovim se ugovorom uređuju međusobni odnosi, prava i obveze ustupitelja i primatelja u izvršenju ustupanja tražbine – cesije.

Članak 2.

Ustupitelj ima od obrta „Instalacija“ vlasnika Marka Morovića iz Zeline, Zelinska 52, OIB: 66778855442 (u daljnjem tekstu: **cesus – dužnik**) sljedeću nenaplaćenu tražbinu, koju ovim ugovorom ustupa primatelju:

- račun broj 15 – R –01 od 26.7.2014. za isporučenu robu, na iznos od 26.000,00 kn (slovima: dvadeseseštisuća kuna i nula lipa).

Ukupan iznos iz prethodnog stavka predstavlja cjelokupnu tražbinu ustupitelja od dužnika.

Članak 3.

Ustupitelj izjavljuje da za tražbinu iz prethodnog članka ne postoji nikakav zalog.

Članak 4.

Ustupom tražbine iz članka 2. ovog ugovora, ustupitelj prenosi na primatelja sva prava vezana uz tu tražbinu tako da primatelj ima sva prava u odnosu na dužnika što ih je do ustupanja tražbine imao ustupitelj.

Članak 5.

Ustupitelj se obvezuje da će primatelju predati sve isprave, pisane i obračunske dokumente koji su sastavni dio tražbine i dokazuju njeno postojanje, visinu i osiguranje.

Članak 6.

Ustupitelj potvrđuje da ima dugovanje prema primatelju u visini iznosa utvrđenog u članku 2. ovog ugovora.

Primatelj suglasno potvrđuje da zaključenjem ovog ugovora prestaje njegova tražbina prema ustupitelju u visini iznosa utvrđenog u članku 2. ovog ugovora.

Članak 7.

Ustupitelj se obvezuje da će o ugovorenom ustupanju tražbine pismeno obavijestiti dužnika odmah po potpisu ovog ugovora.

Članak 8.

Ugovor stupa na snagu s danom njegova potpisivanja.

Članak 9.

Na sve odnose koji ovim ugovorom nisu uređeni primjenjuju se odredbe propisa Republike Hrvatske.

Članak 10.

Ugovorne strane zaključuju ovaj ugovor u dobroj vjeri i nastojat će eventualne sporove rješavati sporazumno, a ako u tome ne uspiju ugovaraju nadležnost Trgovačkog suda u Zagrebu.

Članak 11.

Ovaj ugovor zaključen je u 3 (slovima: tri) istovjetna primjerka od koji svaka ugovorna strana zadržava po 1 (slovima: jedan) primjerak, a 1 primjerak ustupitelj pismeno šalje dužniku.

Članak 12.

Ugovorne strane kao znak prihvaćanja vlastoručno potpisuju ovaj ugovor.

Ustupitelj:
Vlastoručni potpis i pečat

Primatelj:
Vlastoručni potpis i pečat

Skrećemo pozornost da kod ugovora o cesiji **nije potrebna pisana suglasnost dužnika** tj. cesusa, već je potrebno pismeno izvijestiti dužnika kako bi on znao kome mora podmiriti svoju obvezu.

2.3. Asignacija (upućivanje)

Problematiku upućivanja (asignacije) propisuju čl. 130. do 144. ZOO-a. Asignacija je pisana izjava jedne osobe kojom **ovlašćuje drugu osobu da za njegov račun izvrši (ispuni) nešto trećoj osobi**. U asignaciji obično sudjeluje tri ili više osoba, a uobičajeno je da se zaključuje **pisani ugovor o asignaciji**. Kod asignacije je bitno što je jedna osoba samo vjerovnik, a druga samo dužnik, a ostali sudionici u asignaciji su u međusobnim vjerovničko-dužničkim odnosima. Asignacijom se mogu podmirivati **obveze do visine najmanjeg duga**, odnosno **potraživanja**.

Kod asignacije javljaju se **sljedeći odnosi**:

- **uputitelj (asignant)** upućivanjem ovlašćuje drugu osobu upućenika (asignata) da za račun uputitelja plati određenu svotu novca točno određenoj osobi tj. primatelju upute (asignataru). Ujedno ovlašćuje asignatara da izvršenje asignacije primi u svoje ime,
- **primatelj upute (asignatar)** asignacijom stječe pravo na naplatu, ali može zahtijevati ispunjenje od upućenika (asignata) tek kada upućenik izjavi, **i to pismeno**, da prihvaća asignaciju.

Kada **upućenik (asignat)** prihvati uputu, između primatelja upute i upućenika nastaje dužničko vjerovnički odnos koji je **u potpunosti neovisan** od odnosa **između uputitelja (asignanta) i upućenika (asignata)**.

Dakle, da bi se cijeli postupak upućivanja/asignacije ostvario potrebno je da na njega pristaju sve tri ugovorne strane. Ne postoji li pristanak sve tri ugovorne strane, ne radi se o upućivanju/asignaciji već o nalogu, punomoći i sl.

ističemo...

Upućivanja/asignacije nema ako upućenik (asignat) nije izjavio prihvata upute te ako primatelj upute (asignatar) ne pristaje na uputu.

Za razliku od ustupanja potraživanja, kod upućivanja/asignacije primatelj upute ima samo onoliko prava koliki je **trenutačni dug** upućenika prema uputitelju.

Možemo zaključiti da je asignacija dosta kompliciran pravni posao, u kojem se javljaju obično tri obveznoppravna odnosa i to između:

- uputitelja i upućenika,
- uputitelja i primatelja upute,
- primatelja upute i upućenika.

Shematski prikaz asignacije izgledao bi ovako:

A potražuje od B 10.000,00 kn,
 C potražuje od A 20.000,00 kn,
 A ovlašćuje B da plati 10.000,00 kn C, a C je ovlašten da primi 10.000,00 kn od B, B plaća 10.000,00 kn C.
 Prestaje obveza A prema C za 10.000,00 kn te prestaje obveza B prema A za 10.000,00 kn.

Asignatar (primatelj upute) može uputu prenijeti i na drugu osobu, i to prije nego što je uputa prihvaćena od asignata.

ističemo...

Međutim, sve dok asignat ne prihvati uputu ne može se ostvariti svrha upute, jer obveza asignata nastaje tek prihvaćanjem upute.

Po ovome se asignacija razlikuje od cesije, jer za provođenje cesije nije potrebna suglasnost cesusa.

U slučaju ako je upućenik dužnik uputitelju, s osnova primljene robe ili obavljene usluge, asignacija ima učinak cesije. Međutim, ako upućenik nije dužnik, tada između primatelja upute i upućenika nastaje samo dužničko vjerovnički odnos.

U praksi upućivanje/asignacija može se javiti i u odnosu između uputitelja i banke. Naime, ako je primatelju upute potreban novac, on se može obratiti uputitelju zbog potrebnog iznosa novca. U tom slučaju uputitelj daje ovlaštenje upućeniku (u ovom slučaju to je banka gdje uputitelj ima svoj novac i odobreni kredit) da na teret njegovog kredita isplati primatelju upute određeni iznos novca, a banka je suglasna. Istovremeno uputitelj ovlašćuje primatelja upute (asignatara) da predmetni iznos novca primi od banke (upućenika).

Primjer 5. Evidentiranje naplate/plaćanja asignacijom

Obrtnik M.M. dana 8.9.14. izdao je račun s oznakom R-2 za isporučene proizvode pravnoj osobi ZTD d.o.o. na iznos od ukupno 25.000,00 kn (20.000,00 kn + 5.000,00 kn 25% PDV). Obrtnik Z.K. obavio je obrtniku M.M. uslugu te mu je izdao dana 9.9.14. račun s oznakom R-2 na iznos od ukupno 12.500,00 kn (10.000,00 kn + 2.500,00 kn 25% PDV).

Potraživanje obrtnika M.M. od ZTD d.o.o. dospjelo je 22.9.14., a potraživanje obrtnika Z.K. od obrtnika M.M. dospjelo je 24.9.14.

Dana 25.9.14. obrtnik M.M. i obrtnik Z.K. zaključuju ugovor o asignaciji na 12.500,00 kn.

U zaključenoj asignaciji obrtnik M.M. je uputitelj (asignant), upućenik (asignat) je ZTD d.o.o., a primatelj upute (asignatar) je obrtnik Z.K.

Dana 30.9.14. upućenik ZTD d.o.o. prihvaća uputu te potpisuje ugovor o asignaciji, tako da je ovaj ugovor postao tada prihvatljiv za sve tri strane.

Upućenik ZTD d.o.o. dana 7.10.14. doznačio je 12.500,00 kn na žiro račun obrtnika Z.K. (primatelj upute).

Upućenik (ZTD d.o.o.) ugovorio je sa obrtnikom M.M. (uputitelj) da će mu razliku dugovanja po računu od 8.9.14. u iznosu od 12.500,00 kn podmiriti do kraja studenog 2014.

Na temelju ugovora o asignaciji od 30.9.14. obrtnik M.M. i obrtnik Z.K. evidentirali su poslovne promjene u svojim poslovnim knjigama kako slijedi:

Obrtnik M.M. – uputitelj:

a) **Obrazac I-RA:** izdani račun od 8.9.14. kupcu ZTD d.o.o. na iznos od 25.000,00 kn evidentirao je u stupcu 6 (25.000,00

kn), stupcu 21 (20.000,00 kn) i stupcu 22 (5.000,00 kn), a u posebnom stupcu upisao je ugovor o asignaciji od 30.9.14. u iznosu od 12.500,00 kn.

Temeljem ugovora o asignaciji obrtniku je **nastala obveza PDV-a** od 2.500,00 kn (12.500,00 kn x 20,00%), a ostatak obveze PDV-a od 2.500,00 kn **nastat će doznakom** od strane ZTD d.o.o., tj. do kraja mjeseca studenog 2014.

Naime, obrtnik M.M. obvezu PDV-a utvrđuje po načelu blagajne te kada kupac ZTD d.o.o. plati obrtniku M.M. razliku od 12.500,00 kn (25.000,00 kn - 12.500,00 kn), nastat će i obveza PDV-a u iznosu od 2.500,00 kn, a u posebnom stupcu upisat će datum naplate i iznos od 12.500,00 kn.

b) **Obrazac U-RA:** primljeni račun od 9.9.14. od obrtnika Z.K. na iznos od 12.500,00 kn evidentirao je u stupcu 8 (10.000,00 kn), u stupcu 9 (2.500,00 kn), stupcu 10 (2.500,00 kn) i stupcu 16 (2.500,00 kn), a u posebnom stupcu upisao je datum 30.9.14. – asignacija u iznosu od 12.500,00 kn.

c) **Obrazac KPI:** primitak po ugovoru o asignaciji od 30.9.14.: stupac: 7: 12.500,00 kn, stupac 8: 2.500,00 kn i stupac: 9: 10.000,00 kn. Kada ZTD d.o.o. plati obrtniku M.M. razliku od 12.500,00 kn (24.500,00 kn – 12.500,00 kn), evidentirat će je kao primitak u Obrascu KPI u stupcima 6 (12.500,00 kn), 8 (2.500,00 kn) i 9 (10.000,00 kn), izdatak s osnove podmirenja računa asignacijom od 30.9.14. (za račun od 9.9.14. primljen od obrtnika Z.K.): stupac 12: 12.500

Obrtnik Z.K. – primatelj upute:

a) **Obrazac I-RA:** izdani račun od 9.9.14. kupcu obrtniku M.M. na iznos od 12.500,00 kn evidentirao je u stupcu 6 (12.500,00 kn), stupcu 21 (10.000,00 kn) i stupcu 22 (2.500,00 kn), a u posebnom stupcu upisao je ugovor o asignaciji od 30.9.14. u iznosu od 12.500,00 kn.

b) **Obrazac KPI:** primitak po ugovoru o asignaciji od 30.9.14. (doznaka ZTD d.o.o. od 7.10.14.), a za račun od 9.9.14. izdan obrtniku M.M.: stupac: 6: 12.500,00 kn, stupac 8: 2.500,00 kn i stupac: 9: 10.000,00 kn.

Upućenik – ZTD d.o.o. u svojim poslovnim knjigama za doznaku po ugovoru o asignaciji tereti konto dobavljača, a odobrava konto žiro računa.

2.4. Preuzimanje duga

Ugovor o preuzimanju duga i način njegovog zaključenja propisuju čl. 96. do 100. ZOO-a. Kod ugovora o preuzimanju duga radi se o trostranom pravnom poslu gdje se **mijenja dužnik**. Preuzimatelj duga može ugovorom preuzeti dug od dužnika ako se je vjerovnik složio s tim preuzimanjem duga. Preuzimanjem duga preuzimatelj stupa na mjesto starog dužnika, a ovaj se oslobađa obveze. Preuzimatelj duga ne odgovara za nenaplaćene kamate koje su dospjele do preuzimanja, ako se drugačije ne ugovori. Ako dug nije preuzet u cijelosti, dužnik za razliku ostaje u obvezi prema vjerovniku i podmiriti će je na način kako je ugovorio s vjerovnikom (npr. plaćanjem ili na drugi ugovoreni način).

Kod preuzimanja duga dužnikove obveze ostaju iste, a između preuzimatelja duga i vjerovnika postoji ista obveza koja je do tada postojala između prijašnjeg dužnika i vjerovnika.

Za zaključenje ugovora o preuzimanju duga **bitan je pristanak vjerovnika** na promjenu dužnika. Znači da kod ugovora o preuzimanju duga stari dužnik i preuzimatelj ne mogu isključiti vjerovnika.

Vjerovnika o preuzimanju duga treba izvijestiti stari dužnik ili i stari dužnik i preuzimatelj. Ako vjerovnik ne da svoj pristanak na preuzimanje duga, zaključeni ugovor između starog dužnika i preuzimatelja duga ima samo učinak ugovora o preuzimanju ispunjenja. S toga ugovorne strane mogu pozvati vjerovnika da se on određenom roku izjasni pristaje li ili ne na preuzimanje duga. Ako se vjerovnik u određenom roku ne izjasni, smatra se da nije dao svoj pristanak na preuzimanje duga.

Shematski prikaz preuzimanja duga izgledao bi ovako:

- A duguje B 10.000,00 kn,
- C preuzima dug A od 10.000,00 kn prema B,
- C duguje B 10.000,00 kn,
- C plaća 10.000,00 kn B.

Prestaje obveza A prema B za 10.000,00 kn te nastaje obveza A prema C za 10.000,00 kn.

Shodno navedenom, predlažemo poreznim obveznicima da se ugovor o preuzimanju duga ne zaključuje dok ne postoji **pisana suglasnost vjerovnika** da pristaje na preuzimanje duga a time i na promjenu dužnika.

U slučaju da je preuzimatelj duga prezadužen te ne može ispuniti svoju obvezu, a to vjerovnik nije znao, prema čl. 98. ZOO-a **prijašnji dužnik se ne oslobađa obveze**, a ugovor o preuzimanju duga ima učinak ugovora o pristupanju dugu.

Primjer 6. Evidentiranje preuzimanja duga

Obrtnik Z.Z. je 16.9.14. izdao račun s oznakom R-2 za obavljenu uslugu obrtniku N.N. na iznos od 25.000,00 kn (20.000,00 kn + 5.000,00 kn 25% PDV).

Obrtnik C.C. preuzima dug od obrtnika N.N. prema obrtniku Z.Z. u iznosu od 25.000,00 kn (20.000,00 kn + 5.000,00 kn 25% PDV).

Dana 20.9.14. obrtnici N.N. i C.C. zaključili su ugovor o preuzimanju duga na iznos od 25.000,00 kn, a obrtnik Z.Z. je svojim potpisom potvrdio pristanak na ugovoreno preuzimanje duga. Ugovorom je utvrđeno da preuzimanjem duga od strane obrtnika C.C. prestaje obveza obrtnika N.N. prema obrtniku Z.Z.

Dakle, u zaključenom ugovoru o preuzimanju duga obrtnik Z.Z. je vjerovnik, obrtnik N.N. je stari dužnik, a preuzimatelj duga - novi dužnik je obrtnik C.C.

Kako je obrtnik N.N. 22.9.14. izdao račun s oznakom R-2 za obavljenu uslugu obrtniku C.C. na iznos od 25.000,00 kn (20.000,00 kn + 5.000,00 kn PDV), dana 22.9.14. poslao je obrtniku C.C. izjavu o prijeloju na iznos od 25.000,00 kn.

Obrtnik C.C. – preuzimatelj duga, doznačio je 30.9.14. na žiro račun vjerovnika – obrtnika Z.Z. iznos od 25.000,00 kn.

Na temelju ugovora o preuzimanju duga od 20.9.14. obrtnik Z.Z., obrtnik N.N. i obrtnik C.C. evidentirali su poslovne promjene u svojim poslovnim knjigama kako slijedi:

Obrtnik Z.Z. – vjerovnik:

a) **Obrazac I-RA:** izdani račun od 16.9.14. obrtniku N.N. na iznos od 25.000,00 kn u stupcu 6 (25.000,00 kn), stupcu 21 (20.000,00 kn) i stupcu 22 (5.000,00 kn), a u posebnom stupcu upisao je datum 20.9.14. – ugovor o preuzimanju duga u iznosu od 25.000,00 kn i datum doznake C.C. od 30.9.14.

b) **Obrazac KPI:** primitak s osnove naplate računa po ugovoru o preuzimanju duga od 20.9.14, a za račun od 16.9.14. ispostavljen obrtniku N.N.: stupac 7: 25.000,00 kn, stupac 8: 5.000,00 kn i stupac 9: 20.000,00 kn.

Obrtnik N.N. – stari dužnik:

a) **Obrazac U-RA:** primljeni račun od obrtnika Z.Z. od 16.9.14. na iznos od 25.000,00 kn, u stupcu 8 (20.000,00 kn), u stupcu 9 (25.000,00 kn), stupcu 10 (5.000,00 kn) i stupcu 15 (5.000,00 kn), a u posebnom stupcu upisao je datum 20.9.14. – ugovor o preuzimanju duga u iznosu 25.000,00 kn.

b) **Obrazac I-RA:** izdani račun od 22.9.14. obrtniku C.C. na iznos od 25.000,00 kn, u stupcu 6 (25.000,00 kn), stupcu 21 (20.000,00 kn) i stupcu 22 (5.000,00 kn), a u posebnom stupcu upisao je datum 22.9.14. – prijeloj s obrtnikom C.C. u iznosu od 25.000,00 kn.

c) **Obrazac KPI:** izdatak s osnove ugovora o preuzimanju duga od 20.9.14, a za račun od 16.9.14. primljen od obrtnika Z.Z.: stupac 12: 25.000,00 kn, stupac 13: 5.000,00 kn i stupac 15: 20.000,00 kn., primitak s osnove kompenzacije – prijeloja od 22.9.14., a za račun od 22.9.14. ispostavljen obrtniku C.C.: stupac 7: 25.000,00 kn, stupac 8: 5.000,00 kn i stupac 9: 20.000,00 kn.

Obrtnik C.C. – preuzimatelj duga:

a) **Obrazac U-RA:** primljeni račun od 22.9.14. od obrtnika N.N. na iznos od 25.000,00 kn, u stupcu 8 (20.000,00 kn), u stupcu 9 (25.000,00 kn), stupcu 10 (5.000,00 kn) i stupcu 15 (5.000,00 kn), a u posebnom stupcu upisao je datum 22.9.14. – prijeloj s obrtnikom N.N. u iznosu od 25.000,00 kn.

b) **Obrazac KPI:** izdatak s osnove kompenzacije – prijeloja od 22.9.14., a za račun od 22.9.14. primljen od obrtnika N.N.: stupac 12: 25.000,00 kn, stupac 13: 5.000,00 kn i stupac 15: 20.000,00 kn.

Obrtnik C.C. – preuzimatelj duga, iznos od 25.000,00 kn koji je dana 30.9.14. doznačio vjerovniku – obrtniku Z.Z. na temelju ugovora o preuzimanju duga od 20.9.14., **ne evidentira u Obrascu KPI**, jer temeljem doznake podmiruje obvezu obrtnika N.N., tj. postupa kao da vraća zajam, a povrat zajma se ne evidentira u Obrascu KPI sukladno čl. 21. st. 4. Zakona.

U nastavku dajemo primjer mogućeg izgleda ugovora o preuzimanju duga.

Primjer 7. Ugovor o preuzimanju duga

Na temelju odredbi Zakona o obveznim odnosima (Nar. nov., br. 35/05 - 125/11) obrt „Ugostitelj“ vlasnik Jura Gemiš iz Zeline, Vinska cesta 25, OIB: 33772288119, u daljnjem tekstu: **dužnik**)

i
„Oprema“ d.o.o. iz Zagreba, Bačvanska 11, OIB: 44226611993, zastupano po direktoru Stjepanu Pepiću (u daljnjem tekstu: **preuzimatelj**) zaključili su u Zagrebu, dana 25.9.2014.

Ugovor o preuzimanju duga

Članak 1.

Ovim se ugovorom uređuju međusobni odnosi, prava i obveze dužnika i preuzimatelja u izvršenju preuzimanja duga.

Članak 2.

Ugovorne strane utvrđuju da dužnik prema svom vjerovniku „Bačva“ d.o.o. iz Zeline, Cvjetna 52, OIB 22661199344 (u daljnjem tekstu: **vjerovnik**) ima dugovanje u iznosu od 49.200,00 kn (slovima: četrdesetdevettisućadvijesto kuna i nula lipa).

Članak 3.

Dužnik izjavljuje da za dug prema prethodnom članku nije dano nikakvo jamstvo ni zalag.

Članak 4.

Zaključenjem ovog ugovora preuzimatelj preuzima dužnikov cjelovit dug iz članka 2. ovog ugovora.

Članak 5.

Preuzimatelj je odgovoran i za kamate koje dospijevaju nakon preuzimanja duga.

Članak 6.

Preuzimatelj ne odgovara za nenaplaćene kamate koje su dospjele do preuzimanja duga.

Članak 7.

Vjerovnik daje pristanak za promjenu dužnika i prihvaća da se zaključi ovaj ugovor, o čemu je pismeno obavijestio dužnika.

Vjerovnikova izjava iz prethodnog stavka čini **Prilog 1.** ovog ugovora.

Članak 8.

Zaključenjem ovog ugovora uz suglasnost vjerovnika, dužnik se oslobađa svih obveza s naslova duga iz članka 2. ovog ugovora.

Dužnik se zaključenjem ovog ugovora ne oslobađa obveze prema vjerovniku, ukoliko je preuzimatelj prezadužen, a vjerovnik to nije znao niti je morao znati.

U slučaju iz prethodnog stavka, ovaj ugovor o preuzimanju duga ima učinak ugovora o pristupanju duga.

Članak 9.

Odmah po zaključenju ovog ugovora, dužnik se obvezuje o tome obavijestiti vjerovnika.

Članak 10.

Odnose između dužnika i preuzimatelja, isti će utvrditi posebnim ugovorom, koji ne obvezuje vjerovnika.

Članak 11.

Ugovor stupa na snagu s danom njegova potpisivanja.

Članak 12.

Na sve odnose koji ovim ugovorom nisu uređeni primjenjivat će se odredbe propisa Republike Hrvatske.

Članak 13.

Ugovorne strane zaključuju ovaj ugovor u dobroj vjeri i nastojat će eventualne sporove rješavati sporazumno, a ako u tome ne uspiju ugovaraju nadležnost Trgovačkog suda u Zagrebu.

Članak 14.

Ovaj ugovor zaključen je u 3 (slovima: tri) istovjetna primjerka od koji svaka ugovorna strana zadržava po 1 (slovima: jedan) primjerak, a 1 primjerak dužnik pismeno šalje vjerovniku.

Članak 15.

Ugovorne strane kao znak prihvaćanja vlastoručno potpisuju ovaj ugovor.

Dužnik:
Vlastoručni potpis i pečat

Preuzimatelj:
Vlastoručni potpis i pečat

Prilog 1.

Izjava vjerovnika:

Prihvaćanje ugovora o preuzimanju duga

Prihvaćamo ugovora o preuzimanju duga zaključen dana 25.9.2014., između obrta „Ugostitelj“ vlasnik Jura Gemišt iz Zeline, Vinska cesta 25, OIB: 33772288119, - **dužnik** i „Oprema“ d.o.o. iz Zagreba, Bačvanska 11, OIB: 44226611993 – **preuzimatelj**.

U Zagrebu, 26.9.2014.

„Bačva“ d.o.o.
Zelina, Cvjetna 52
OIB: 22661199344
Vlastoručni potpis odgovorne osobe i pečat

U svakodnevnom poslovanju, kod obveznika poreza na dohodak od samostalne djelatnosti, obračunska plaćanja putem kompenzacije te cesije su česta, a što se tiče asignacije i preuzimanja duga ona će se pojavljivati rjeđe.

Na prikazani način obračunska plaćanja u svojim poslovnim knjigama provest će i druge fizičke osobe obveznici poreza na dohodak od samostalne djelatnosti, koji su i obveznici PDV-a.

Ne zaboravite:

- **Obračunsko plaćanje je namira međusobnih novčanih obveza i potraživanja između sudionika platnog prometa bez uporabe novca.**
- **plaćanje obavlja se kompenzacijom (prijebojem), cesijom, asignacijom, preuzimanjem duga te drugim oblicima međusobnih namira potraživanja i obveza.**
- **Porezni obveznik ne može obavljati obračunsko plaćanje ako na računu za redovno poslovanje ima evidentirane nenamirene dospjele obveze.**
- **Kod poreznih obveznika, koji naplatu/plaćanje obavljaju prijebojem, cesijom, asignacijom, preuzimanjem duga, trenutkom naplate/plaćanja smatra se trenutak kada su se stekli propisani uvjeti, tj. kada je potpisan odgovarajući ugovor ili druge isprave.**
- **Za fizičke osobe – obveznike PDV-a, kod prijeboja, asignacije, cesije i preuzimanja duga, trenutkom naplate smatra se trenutak kada su se stekli propisani uvjeti tj. kada su potpisani odgovarajući ugovori ili druge isprave.**
- **Kod prijeboja (kompenzacije) dolazi do međusobnog prebijanja (obračunavanja) potraživanja između istog vjerovnika i dužnika.**
- **Prijeboj (kompenzacija) može se obaviti na osnovi izjave jedne strane ili na osnovi zaključenog ugovora.**
- **Ako obrtnik obavlja prijeboj sa svojim dobavljačem za dospjelu obvezu za nabavu dugotrajne imovine, u Obrascu KPI ne evidentiraju se iznosi u stupcima vezano za izdatke.**
- **Cesija je pravo vjerovnika da svoje potraživanje prenese tj. ustupi drugom vjerovniku.**
- **Za cesiju nije potreban pisani pristanak dužnika (cesusa).**
- **Za ostvarenje cijelog postupak upućivanja/asignacije potrebno je da na njega pristaju sve tri ugovorne strane.**
- **Kod ugovora o preuzimanju duga radi se o trostranom pravnom poslu gdje se mijenja dužnik. Za zaključenje ugovora o preuzimanju duga bitan je pristanak vjerovnika na promjenu dužnika.**